

AZ ORVOS
ÉS
A SZOCIÁLIS GONDOZÓNŐ
PSZIHOLÓGIÁJA

ÍRTA

DR MIHÁLYHEGYI GÉZA

O. T. I. OSZTÁLYVEZETŐ ORVOS

Különlenyomat a «Keresztény NŐ» XXII. évfolyam 9. számából.
1934. november

«Lélekhez lélekkel kell közeledni, Jóindulattal, rokonszenvvel, érzékkel.»

Prohászka.

Egyre több oldalról hangzanak el panaszok a modern orvostudomány ellen, mely szerint a sok laboratóriumi vizsgálat, tégelyek, eszközök és műszerek iáitól nem látjuk immár az erdőt: a beteget, mint lelki és testi egységet. Pedig kétségtelen, Hogy úgy a betegségek keletkezésénél, mint a gyógyulásánál a lelki tényezőknek nagy szerepe van. Nem szabad megfélekednünk arról, hogy a beteg testben sokszor a lélek is beteg. Ezt mindenkor figyelembe kell venni annál is inkább, mert az orvos nem is töltheti be jól hivatását, ha nem hisz a lélekben és nem foglalkozik a beteg leikével is behatóan.

A legtöbb betegségnél igen fontos, sőt alapfeltétel a testi és lelki nyugalom. A megnyugtatót pedig sokszor jobban elérjük a beteg külső körülményeinek rendezésével, panaszainak meghallgatásával, kétségeinek eloszlatásával, mint bármilyen hatékony gyógyszerrel. A gondozónó hivatásszerűleg itt is sokat segíthet a beteg külső családi körülményeinek rendezésével, tanácsadással, az egyedülálló özvegy kis gyermekeinek megfelelő védelem alá helyezésével, kérévényeinek megírásával és egyéb sürgős és halaszthatatlan családi és egyéni szempontjaiból pedig nagyjelentőségű ügyeinek elintézésével. A sürgős napi gondjaitól felszabadított beteg sokkal nyugodtabban fekszik a kórházban és nyugodtabban várja gyógyulását még akkor is, ha az hónapokig tart.

Általában hiba az, amikor a betegséget, vagy akár egy beteg embert kezelnek. Ezzel szemben mindig a beteg egyént kell kezelnünk és minden beteg emberrel külön, egyénileg kell foglalkoznunk. A beteg panaszait és elmondásait mindig nagy türelemmel és figyelemmel kell hallgatnunk, bármilyen sablonosak és mindennapiak legyenek azok. A beteg nem tudja megbocsátani azt, ha egy-két elmondott panasza, vagy rövid vizsgálat után - bármilyen nyilvánvaló is legyen a fennálló betegsége a vizsgáló orvos előtt, — ha bedobják egy diagnózis skatulyába és az illető diagnózisnak megfelelő sematikus mindennapi kezelést kapja. A bizalmatlan és meg nem hallgatott beteg gyógyulása is lassúbb lesz. A fentiek tudatában az orvostudomány nem engedhet az említett elvekből és nem sülydedhet le egy diagnózis-gyár, vagy «egészség-gyár» nivójára.

A beteg ember egyébként is nem a legmodernebb eszközökkel, többékevésbé helyesen felállított diagnózist vagy diagnózis-sorozatot várja, hanem tanácsot, segítséget és gyógyulást. A rendelőben nem szabad különbséget tenni előkelőségek, méltóságok és szegény emberek között. A rendelőben csak beteg emberek vannak, akik egyformán szenvednek és egyformán várják a gyógyulást.

Minden betegnek az egyéniségének megfelelő orvosra van szüksége, akire bizalommal tekint és akinek tartózkodás nélkül aláveti magát. Még a legmagasabb állású beteg is olyan, mint a gyermek, panaszodik, mint egy gyermek és segítséget vár, vezetni kell, támogatni kell, mint a gyermeket. A vezetést és irányítást még a legmagasabb állású betegek is elvárják az orvostól. Bismarck igen sok orvost próbált végig, amíg megállapodott az egyik kezelőorvosánál, akiről azt mondotta: «a többit elkergettem, mert nekem kellett őket kezelnem; ez engem kezel».

Köztudomású, hogy egyes betegségek fertőző jellegűek. A fertőzés azonban

nemcsak baktériumok útján történhet: ismerjük a lelki infekció fogalmát is. Ilyenkor nem maga a betegség tevődik át, hanem a betegség érzése. Gyakran fordul elő, hogy operált beteg hozzátartozói is ugyanazt a betegséget vélik önmagukon észlelni. Ha pedig a műtő előkészítő szobájában valamelyik beteg rosszul lesz, a többiek közül egyik-másik hasonló állapotba kerül. Tény azonban, hogy az egészség is fertőző lehet. Az egészséges, erőteljes, megelégedett környezetnek sokszor van jó hatása a betegre, amint az elfáradt, unalmas társaság is újra feléled és jó hangulatba kerül, ha egy friss, jókedélyű, fürgé ember kerül közéjük.

Ezen alapon ismeretes, hogy nemcsak az ideges eredetű panaszokat, hanem szervi elváltozásokat is befolyásolni lehet lelki úton. Minden betegség a képzelet útján befolyásolható, úgy a rosszabbodás, mint a javulás irányában. Tapasztalhattuk már mindnyájan, hogy a jókedély az egészséget előmozdítja, míg a sötét, nehéz, aggódo állapot a betegségek keletkezését alapozhatja meg.

Általában a beteggel való minden foglalkozáson át kell vonulnia a segítség szellemének. A beteg ember lássa, érezze, hogy segíteni akarunk rajta. A panaszokat mindig figyelmesen kell meghallgatni, legyenek bármilyen lényegtelenek és bármilyen hosszadalmasan elmondva.

Ha rögtön felismerjük a betegséget és ha rögtön az első mondatok után megértjük a kívánságokat, akkor sem fojthatjuk belé a szót és akkor sem szakíthatjuk félbe. Sokkal helyesebb, ha az elmondottakra vonatkozó egy-két szakszerű kérdéssel éreztetjük azt, hogy behelyezkedtünk lelkiállapotába, megértettük helyzetét és panaszai során felismertük a betegségét.

Legyen időnk tehát a beteg számára és ne csak hallgassuk, hanem figyeljük is meg mindjárt magát az egyént, a külsejét, a beszédmodorát, a hangját, szavainak fűzését, arcjátékát: nagyon értékes tapasztalatokat szerzünk ezzel. Egyik budapesti orvosprofesszor említette azt, hogy a beteg vizsgálata akkor kezdődik, amikor a szobába belép és akkor végződik, amikor onnan távozik.

A modern kor rohanó tempóját az orvos nem veheti át. Ha beteget vizsgál, ha operál, sohasem veszítheti el nyugalma és sohasem siet. Emberi életek, családok sorsa, tragédiája vagy öröme van a kezében: ha még harmincan várnak rá, akkor sem siethet. A beteggel való foglalkozásra sok időt kell áldozni. Úgy kell foglalkozni vele, mintha legkedvesebb hozzátartozónk volna. Úgy kell foglalkozni a beteggel, mint ahogyan elvárnánk, hogy velünk foglalkozzanak, ha betegek lennénk.

Az orvos mindig úgy álljon a beteg mellett, hogy az érezze, hogy kap valamit. Tudományát, lelkét, tapasztalatait bőkezűen kell adni a betegnek. Az orvosnak mindig többet kell nyújtani, mint amennyit kap. Az orvos, amelyik a beteget csak abból a szempontból nézi, hogy «pénzt hoz a házhoz», az csak félorvos, sőt az nem is orvos. Ha az orvos hivatásának meg akar felelni, nagy lemondásra van szüksége és sok örömet kell szereznie másoknak. Azon meggyőződésben kell élnie, hogy munkáját megfelelően megfizetni úgy sem lehet. Plató mondása szerint: «az orvosnak csak fáradságát fizetjük meg, a jó szívéért mindig adósak maradunk».

Amint a pedagógiában az egyéni oktatás módszere hódít, úgy a beteggel is egyénileg kell foglalkozni. A betegség sokszor egyforma lehet, de minden beteg más és más, sőt minden betegnek más orvostípusra van szüksége, olyanra, amelyik az egyéniségének legjobban megfelel. Sokat beszélünk a gyógyszerhatásokról, azonban az orvos egyéniségének a betegre való hatásáról alig hallunk, pedig ezt sem szabad lebecsülni. Régi tapasztalat, hogy a kiegyensúlyozott lelkű,

vallásos orvosnak mindig nagyobb hatása van a betegre és gyógyító eredményei is sokkal jobbak. Ugyanez áll a szociális gondozónő egyéniségére is, aki szintén kifejezetten jó hatással lehet a betegre és a gyógyulást jó irányba mozdíthatja elő.

Az orvosnak nagyon kell vigyáznia, hogy el ne tévedjen a tudomány útvesztőjében. Vigyáznia kell, hogy a tudomány évekként elzúló előtt még elképzelhetetlen haladása mellett az igazi hivatásáról meg ne feledkezzen. Szomorúan olvasom az egyik kiváló német orvostanár könyvében: «nagyszerű kutatóink vannak, kitűnő diagnosztáink, azonban igazi orvos, aki kezelné a beteget, kevés van».

Jendrassik professzor szerint az orvosnak művelt embernek kell lennie, mert csak így értheti meg a beteget. Hippokrates azt kívánja az orvostól, hogy elsősorban filozófus legyen. Ehhez már csak azt tehetjük hozzá, hogy a jó orvos keresztény filozófus legyen.

Emmerson azt mondja, hogy az ember nemcsak szavaival és cselekedeteivel árulja el önmagát, hanem minden mozdulatával, még a lélegzetével is. Vannak orvosok, akikről tíz lépésről meglátszik a fegyelmezett jellem, a kiegyensúlyozott lélek, a logikus megértő és keresztényi gondolkozás és az áldozatokra kész barátság. Hallottam ilyen orvosokról, akiknek pusztán megjelenése a beteget megnyugtatta, világosságot, derűt, reményt hoztak magukkal. (Oppolzer professzor.) Ugyanis a betegek csalhatatlan érzékükkel az orvosban valami mást keresnek és várnak, mint komplikált műszereket, vizsgálóeszközöket és tudományt. (Liek.)

A beteg érdekében kívánatos gyógyulásra akkor vannak a legjobb kilátások, amikor a beteg és az orvos között bizonyos lelkipapcsolat van. Ezen lelkipapcsolat alapja az orvosba vetett bizalom.

Az orvos és a szociális gondozónő gyakorlatában sok, egészen különböző emberrel van dolga. A velük való érintkezésben nagyon fontos, hogy a hangot eltaláljuk. Van egyszerű és intelligens, szegény és gazdag, felnőtt és gyermek, férfi- és nőbeteg és az emberi jellemek ezer és ezer változata, akiknek mindegyikével azonban a neki megfelelő hangon kell beszélni.

Az orvosnak és a szociális gondozónőnek a beteg körül jó hangulatot és ennek megfelelő légkört kell teremteni. A beteget bizakodóvá, optimistává kell tenni.

Mindig a legnagyobb megértéssel és a helyzetébe való belehelyezkedéssel foglalkozunk a beteggel. A beteg és a vele foglalkozók között nézeteltérésnek, vitának nem szabad előfordulni. A szeretet és a megértés az orvos legjobb segítő-társai hivatásának ellátásában. A szociális gondozónő az orvos munkáját lényeges dolgokban kiegészíti és nagyban elősegíti. A legjobb gyógyszerek is csődöt mondanak, ha nem tudjuk a beteg teljes testi és lelki nyugalmát biztosítani. Ezt lényegesen megzavarhatja a beteg speciális helyzete, vagy az állásának elvesztése miatti aggodalma. A szociális gondozónő ilyenkor nagy szolgálatot tesz a betegnek, amikor annak nehéz helyzetében segítségére van és aggodalmaira megoldást keres.

Az elhagyott, aggódó beteg látogatása, ügyeinek felkarolása keresztényi kötelességünk. Az olyan beteget, akinek lelkét nem gondozzák és ügyeit fel nem karolják, elhagyottnak kell tekintenünk és minden ügyében segítségére kell lennünk.

Sehol sincs olyan nagy szükség vigasztalásra és felvidítésra, mint a betegekkel való foglalkozásnál. A hívő gondozónő könnyen talál vigasztalást még a legkétségbeesettebb helyzetben is, amikor a beteget Istenhez vezető útra irányítja és azon támogatja.

Még a beteg és a kórházi személyzet közötti nézeteltéréseket is megemlí-

tern. Újabban egyre gyakrabban foglalkoznak a lapok kórházi botrányokkal és a beteg és orvos, illetve az ápolószemélyzet közötti súrlódásokkal. Helyes az a régi felfogás, mely szerint a beteg az orvost nem sértheti meg, még ha akarja, akkor sem. A szándékos, sértegető magatartás már idegrendszeri zavarra mutat, amit gyógyítani keli és ha a betegnek egyéb baja nem volna, akkor az a betegsége, hogy túlérzékeny, a tényeket könnyen félremagyarázza: ilyenkor pedig az orvosnak nem megsértődni, hanem megnyugtani, megfigyelni és segíteni kell.

Egyébként mindenkinek, aki a betegekkel foglalkozik, legyen az orvos, gondozónő vagy ápoló, úgy kell hivatását teljesítenie, hogy a betegben még a legtávolabbi gondolat sem vetődhesen fel, hogy mindenben nem a legjobb szándék vezeti az orvost és hogy sok minden nem a beteg érdekében történik.

Újabban sokszor halljuk, hogy az orvostudomány reformra szorul. Ennek a reformnak azonban a lelki tényezők újjáértékelése szempontjából kell jönnie.